

BUITEN

14^e JAARGANG N°. 52.

ZATERDAG 25 DECEMBER 1920.

WALCHEREN. DE KERK TE OOSTKAPELLE.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE BLOEMBLADEN VAN LAO-TZE (13), DOOR J. ALLAN DUNN	BLZ. 614
WALCHEREN (SLOT), DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLL.	BLZ. 613, 616—621
NACHTWAAK (SLOT), DOOR MARIE VAN KAMPEN . . .	BLZ. 619
DE DOODE VOGELS, DOOR G. DE GRAAF . . .	„ 620
OUDE STADSPORTEN TE BAZEL, NAAR HET DUIJSCH VAN J. FEUDER, GEÏLLUSTREERD . . .	BLZ. 622—623
JOELFEEST EN KERSTMIS, DOOR F. W. DRIJVER . . .	BLZ. 622
HOE DE DIEREN SPREKEN (5), DOOR WILLIAM J. LONG, VERTAALD DOOR S. CILIA STOFFEL . . .	„ 624
HET HUIS „DE GLOBE” TE MIDDELBURG . . .	„ 624
BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.	

Men geheve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

De Bloembladen van Lao-Tze.

13) DOOR J. ALLAN DUNN.

„Ik zal er mijn best voor doen,” gaf hij op ontwijkenden toon ten antwoord. „Ik kan niet vooruit bepalen welke instructies mij misschien wachten.”

„O, ik vergat dat u niet geheel vrij was.” Haar toon verried dat zij zich beleedigd achtte; Keeler echter roerde dit onderwerp niet meer aan.

Het was omstreeks middernacht toen hij haar naar beneden geleidde, en niemand bevond zich meer op de dekken. Op weg naar zijn eigen kajuit wierp hij een blik in de rookkamer. De gewone enthousiaste whisters waren aan hun spel, doch Redding was niet bij hen. Keeler vond hem slapend in zijn kooi; zijn slappe mond hing open onder de kortgeknipte snor, welke de natuur in haar barmhartigheid had bestemd om de zinnelijke lippen te verbergen. Zijn gelaat was pafferig en de oogen waren ingezonken.

Keeler ontkleedde zich en klom in zijn kooi, zonder zijn gewone voorzorgsmaatregelen te veronachtzamen. Voor hij de hoofdlichten uitdraaide, probeerde hij of de schemerlamp aan zijn hoofdende, tegen het beschot, wel brandde. Zijn Browning legde hij onder het bereik van zijn hand onder zijn matras.

Beneden hem ademde Redding zwaar; oogenschijnlijk was hij onder den invloed der nawerkende narcotische middelen. De zee was kalm, de boot schommelde bijna niet, en de patrijspoort stond open. Keeler lag te staren naar het op en neergaan der zeelijn tegen den hemel, en luisterde naar het gemurmur van het water tegen de zijden van het schip. De koers was bijna precies oost, zijn kajuit lag aan stuurboordzij, en hij kon het Zuiderkruis zien, dat langzaam scheen te deinen op de golven. Het op en neergaan van den horizon, het gemurmur der golven, deden hem in een lichte hypnose geraken. Hij zag de onderste ster van het sterrebeeld dalen en weer naar boven gaan, en weer dalen, voor hij het bewustzijn verloor.

Hij ontwaakte met het gevoel van een doek op zijn gelaat en den lichten druk van vingers daarboven, die ze in zijn neus en mond wilden duwen. Bij zijn eerste werktuigelijke poging tot ademhalen drongen de scherpe chloroformdampen in zijn neusgaten. De amandelen in zijn keel brandden, toen de

essence van het verdoovend middel in zijn longen doordrong.

Keeler had, voor hij zich ter ruste legde, zijn beddegoed weggeschoven, met uitzondering van het laken. Hij wierp dit van zich af; toen trachtte hij met de linkerhand zich van de hem drukkende vingers te bevrijden, terwijl de rechterhand intusschen naar het electrisch knopje van de schemerlamp zocht. Hij bereikte het, maakte contact, waarna zijn vingers naar de kolf van zijn revolver grepen, terwijl hij wanhopige pogingen aanwendde om op te komen, en uit zijn kooi te springen. Hij kwam terecht op Redding's schouder en duwde tegen hem met al zijn macht. Terwijl zijn tegenstander achteruit wankelde, wierp Keeler zich op hem, legde het slappe lichaam op den grond neer en zette zijn knie op Redding's borst.

Hij bevond zich niet in een stemming om medelijden te toonen. Alle kracht welke hij bezat, concentreerde zich in een uitbarsting der hevigste woede, waaraan hij geen weerstand vermocht te bieden. Hij greep naar Redding's keel en drukte met de vingers op diens luchtpijp, terwijl hij zijn revolver verscheidene malen achtereen deed neerdalen op des dokters gelaat. Redding deed een enkele uiterste krachtsinspanning en gaf zich daarop gewonnen. Toen Keeler den druk zijner vingers verflauwde, lag deze met gesloten oogen.

„Geen comediespel!” zeide Keeler. „Doe je oogen open. Een enkele kik, en het is met je leven gedaan!”

Tusschen Redding's oogleden kwam een blik van haat en droefheid. Keeler strekte de hand uit naar het in chloroform gedrenkte stuk goed. Daarbij merkte hij eensklaps iets anders op, veranderde van voornemen en raapte eerst dit voorwerp op. Het was een injectie-spuutje, gevuld, den zuigerstang ingetrokken, klaar voor het gebruik.

„Sta op, hond!” zeide hij. „Ga nu met je rug naar mij toe staan.”

Redding stond langzaam op, met zijn ongelukkige gestalte, verwrongen door de pafferigheid welke het gevolg was zijner uitspattingen, en verslapt door de verwoestingen van het narcotische middel waaraan zijn lichaam en ziel toebehoorden. Zijn pyama met de te lange mouwen hing hem als een losse zak om het lichaam en flabberde slordig tegen zijn enkels aan. Keeler sloeg de manchetten naar omlaag en knoopte ze samen met een dubbelen knoop.

„Ga nu in je kooi,” beval hij en zag toe, hoe Redding in zijn kooi kroop als een geslagen hond in zijn hok. Hij lag op den rug en Keeler bond zijn voeten bijeen met een riem. Het spuitje had hij op de waschtafel neergelegd. Hij keek er naar met een grimmigen lach.

„Ik geloof dat het je plan was, mij den inhoud daarvan in te spuiten, terwijl jij mijn bagage doorzocht,” zeide hij. „Voor jou mag het een kleine dosis zijn, wij zullen echter de bordjes verhangen. Als je ook maar een kik geeft, jou gluiperige vriend, maak ik er dadelijk een eind aan. Draai je nu om!” Redding gehoorzaamde met een onderdrukt gebrom van woede, dat door de kussens nog gedempter klonk. Keeler zette zijn knie in het midden van den rug van zijn slachtoffer, maakte de knopen der manchetten los en sloeg een der mouwen op. Redding's onderarm was bezaaid met de puntjes die van zijn ondeugd getuigden. Keeler kneep het vel op en deed een inspuiting. Daarop draaide hij Redding weer op zijn rug, bond zijn polsen nog steviger vast en bleef grimmig toezien naar de uitwerking der morfine.

Hij wist, dat verscheidene „habitués” een hoeveelheid gebruikten van vijftien grein per dag. Hij berekende, dat Redding hem wel niet meer dan een halve grein zou hebben durven toe te dienen. Hij zou anders gevaar hebben geloopt, een moord te begaan. Deze hoeveelheid zou natuurlijk van weinig invloed zijn op een lichaam, zoozeer aan de narcotische middelen verslaafd. Het kon echter wel tot iets dienen.

Haastig begon hij Redding's bagage te onderzoeken. De koffer bevatte slechts weinig kleren, maar verscheidene morfine-tabletten in fijne glazen buisjes. Deze laatste bergde hij in den zak van zijn jas welke aan een haak aan den wand hing. Indien Redding er zich geen meer in Honolulu verschafte, en Keeler besloot hiertegen zorgvuldig te waken, zouden zij, tezamen met het spuitje, den dokter gedurende de reis tot zijn slaaf maken. De kleren brachten niets aan het licht. Daarna richtte hij zijn blikken naar de kooi. Hij keerde Redding's oogleden naar boven om, en de saamgetrokken pupillen verrieden, dat deze geheel onder den invloed der morfine verkeerde. Vanonder de matras haalde Keeler een portefeuille en een zakboekje te voorschijn; het laatste was alfabetisch ingedeeld om de namen en adressen

gemakkelijk te vinden. In de portemonnaie bevonden zich bijna vijfhonderd dollar. Deze raakte hij niet aan; hij draaide het electrisch licht op en ging op den divan zitten om in het zakboekje te lezen.

Dit was een vondst, de moeite overwaard! Zijn oogen glinsterden bij het lezen der adressen waarvan eenige in Engelsch, andere in Chineesch schrift waren gesteld. De namen waren die der bewoners van stadswijken in Hong-Kong, Peking en Shanghai, die zelfs bij de inboorlingen in slechten reuk stonden. Andere waren hier en daar over andere steden verspreid. Keeler meende hieruit de namen op te maken der leden van het een of andere geheime Gencotschap. Onder de letter „K” stond zijn eigen naam geschreven; daaronder „C. A” en den datum van vertrek der „Cathay.”

Hiermede werd dus Claire Arden aangeduid. Keeler dacht hier ernstig over na. De dwaas, hij kan zelfs zijn geheugen niet meer vertrouwen. Hij heeft niet veel genoegen van het door hem gekozen spel! Hij sloeg verder om. De daaropvolgende beschreven bladzijden gaven een adres te lezen in West Forty-ninth Street. „N” was de letter bovenaan het blad. New-York?

Hij las het boekje ten einde en ging weer naar den koffer. Hij was nog niet voldaan, ofschoon hij dit alles had gevonden. De deksel was gevoerd met zeildoek, en ingericht tot opbergen van hemden. Keeler streek voorzichtig met zijn vingers over de voering en bromde tevreden.

Hier waren papieren! Hij nam zijn zakmes uit zijn kleeren en sneed het zeildoek weg. Er waren twee documenten, op dun rijstpapier. Keeler glimlachte vergenoegd bij het ontcijferen der karakters. Het eene was een brief, ondertekend door Hsu-Fuan zelf, Redding aanbevelend aan de vriendelijke zorgen van een zekeren Sing-Lee te Honolulu, als een „broeder”.

„Dat is dus het plaatselijk hoofd der geheime vereeniging,” dacht Keeler. „Ik zal naar Sing-Lee uitkijken. Ik veronderstel dat Redding den talisman, als hij hem mocht vinden, moest afgeven; en Sing-Lee kon misschien een denkbeeld opperen omtrent het beëindigen der zaak, door mij in Honolulu „hout te doen binnen gaan.” Daar nu Redding het gouden bloemblad niet bezit, kan het zijn, dat Sing-Lee nog actiever zal optreden.”

Het tweede document was een chèque aan bovengenoemde Sing-Lee voor duizend dollar, nadat „Redding „het” had afgegeven. „Dat is goedkoop,” dacht Keeler, terwijl hij de papieren opvouwde. Hij kleedde zich en keek naar Redding, wiens lichaam begon te bewegen. Er zou nog wel een uur verloop, alvorens hij zou kunnen praten, en twee uren voor hij kon denken. En hij wilde liefst zoo gauw mogelijk nog een klein onderhoud met den dokter hebben.

HOOFDSTUK XI.

DE WING-WO-WANG IMPORT MAATSCHAPPIJ.

Het ochtendlicht, dat plotseling door de patrijspoot stroomde, deed de electrische verlichting verbleeken, en Keeler riep den nachthofmeester, wien hij een kan met warme koffie bestelde, welke hij aan de deur zelf in ontvangst nam. Hij schonk twee koppen koffie in, en na Redding's handen te hebben losgemaakt, beval hij hem te drinken. De dokter deed echter geen poging om te gehoorzamen, waarop Keeler's stem een dreigenden klank aannam.

„Ik verdraag geen nonsens, Redding!” zeide hij. „Ik houd de zweep in de hand en zal meer doen, dan haar slechts te laten klappen, als je je niet weet te gedragen. Drink de koffie en laat die doffe hersenen van jou eens wat helderder worden. Je zult goed moeten letten op hetgeen ik je nu ga zeggen.” Hij dronk zijn eigen kop koffie, en Redding, alhoewel onwillig, gehoorzaamde.

„Wat ga je nu doen?” vroeg hij.

„Jij en ik weten wat gisterenavond is voorgevallen en wat er zou zijn gebeurd, indien ik een beetje vaster had geslapen. Wij zullen daar nu niet meer over spreken. Ik heb je papieren in mijn bezit en weet precies in wiens dienst je staat, en ook, wat je verwachtte te zullen vinden. Je zoudt het toch niet hebben gevonden, als deze mededeeling je tenminste eenige troost kan schenken. Bemoei je er nu maar niet mede wat ik zal doen; eerst zullen wij eens afspreken wat jij zult doen en wat niet. Jij moet in deze hut blijven, mits ik niet in staat ben, een betere verblijfplaats te vinden. In het laatste geval zal ik je hier vandaan laten

gaan en moet je het beste zien krijgen wat je krijgen kunt. Misschien kun je met een der officieren samen huizen. Je zult echter deze, noch een andere kajuit mogen verlaten, tot de „Cathay” naar San Francisco vertrekt. En voor het overige deel der reis zul je mij uit den weg blijven. Ik zou je den raad geven om met de boot naar Shanghai terug te keeren, of, indien dit je verkieslijker lijkt, in Japan te blijven.”

Redding's gelaat drukte ergernis uit, daarna vrees, en verkreeg ten slotte een uitdrukking van hardnekkige uittarting.

„Je kunt mij niet in mijn hut gevangen houden,” sprak hij. „En wat het gisterenavond voorgevallene betreft, er zijn twee kanten aan die geschiedenis. Ik geloof niet dat het aangenaam voor je zou zijn, wanneer er door mij openbaarheid aan werd gegeven.”

„Ik kan dingen openbaren, die wel bij machte zijn je tot rede te brengen, mijnheer Adler, of liever, Dokter Adler!”

Redding's gelaat werd aschgrauw.

„Waar wil je heen, voor den d—r?” vroeg hij.

„Ik weet alles van je af, Adler. De meeste menschen zullen zich de zaken waarin jij een rol vervulde herinneren. De politie-autoriteiten zoeken je, evenals de burgerlijke. En hun geheugen reikt ver, even ver als dat van je vroegere ambtgenooten, die tienduizend dollar moesten verliezen, terwijl jij uit het land vluchtte. Het scheen mij toe, dat je blijk gaaft van teveel overmoed, toen je zeide plaats te hebben genomen voor San Francisco. Maar man! Zij zullen je aan de landingsplaats staan op te wachten. Oom Samuel vergeet niet, en daar zal wel iemand zijn, die je herkent, zelfs als ik geen marconigram vooruit zou zenden.”

„Vervloekt! — Ik zal —”

„Doe niets anders als hetgeen ik je zeg. Je hadt gedacht met mij te zullen afrekenen en de boot in Honolulu te verlaten. Je zult op dit uitstapje wel niet worden verwelkomd door Sing-Lee, denk ik. En de Broeders der T'au-t'ie hebben goede oogen. Blijf liever aan boord, Adler.”

„Ik zeg je dat ik dit niet kan,” klaagde Redding. „Ik moet het in Honolulu erop wagen. Je zegt, dat ik niet zou hebben gevonden hetgeen ik noodig had. Hsu-Fuan sprak anders, maar het zou kunnen zijn, dat hij zich vergiste.”

Hij dronk het laatste restje van zijn kop koffie en Keeler schonk hem nog eens in. „Maar ik durf niet naar China terug te keeren, zonder iets te hebben bereikt. Ik durf ook in San-Francisco niet aan land te gaan. Japan is al even erg. Mijn God, Keeler, ik moet aan wal gaan. En jij zult me niet tegenhouden!” Zijn stem klonk schrill.

„Je kunt van mij moeilijk medelijden verwachten,” zeide Keeler op kouden toon. Hij gevoelde niets voor den man en was niet van plan zich het hoofd te breken over de gevaren die de ander zou kunnen loopen, of zich hiermede in te laten. „Het kan mij geen lor schelen, wat er met je gebeurt, maar als je probeert in Honolulu aan wal te gaan, is het op je eigen verantwoording. Ik heb je gewaarschuwd. Vergeet niet, dat het op Amerikaansch grondgebied ligt. Ik zal er voor zorgen, dat men je in het oog houdt, terwijl er met het vasteland onderhandeld wordt. Als je verstandig bent, blijf je in je kajuit. Zoo niet — dan breng ik je onder morfine.”

Adler likte zijn brandende lippen, toen Keeler van zijn geliefkoosde stimulant sprak. „Heb je mijn morfine?” vroeg hij. „Geef haar dan terug en ik zal doen wat je zegt. Ik zal het er op wagen; geef mij echter mijn spuitje en mijn pillen terug. Het is een kwelling voor me om er buiten te zijn. Ik heb nu dadelijk een dosis noodig. Het beteekent het leven voor mij, Keeler! Geef me alles terug!”

Keeler zag met verachting neer op den man, die, half verlamd door vrees, smeekte om datgene, dat hem het weinigje mannelijkheid dat hij eens bezat, had doen verliezen. Zijn gelaatstrekken waren verwrongen en zijn vingers plukten aan het beddegoed. Overgegeven aan de macht, welke hem hield gevangen, bewoog hij zich heen en weer.

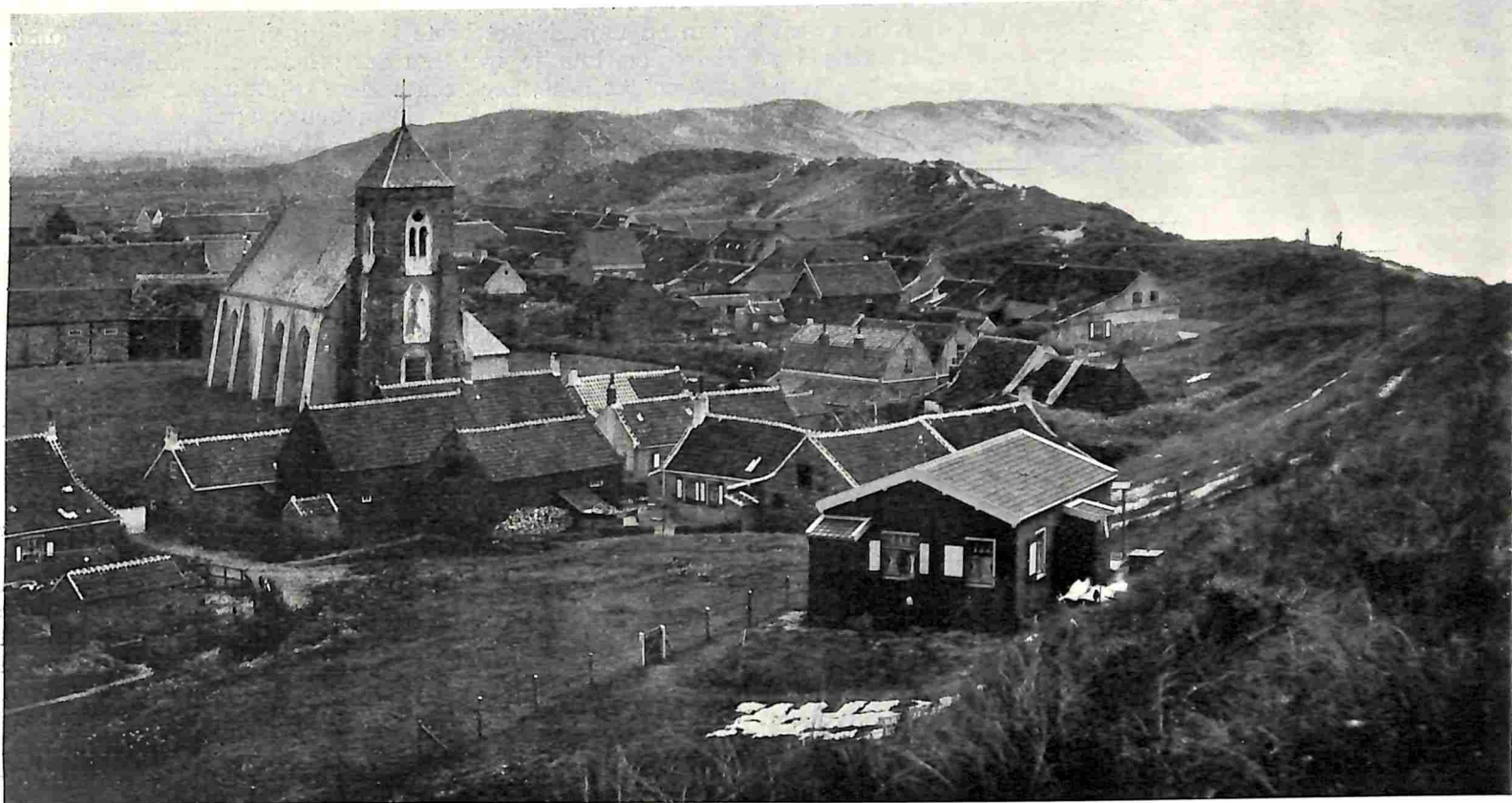
Keeler schudde van neen, en Adler trachtte zich op hem te werpen; hij vergat echter, dat zijn enkels waren vastgebonden, waardoor hij uit zijn kooi viel; hij sleepte zich aan Keeler's voeten.

„Ik moet het hebben, zeg ik je! Ik zal je alles opbiechten. Ik zal alles voor je doen, maar geef het mij terug!”

„Hoeveel ben je gewoon te nemen?” vroeg Keeler.

„Ik ben nu tot twintig grein 's daagsch gekomen. Injecties van twee grein, en tweemaal daagsch neem ik de pillen. De hoeveelheid welke je mij hebt ingespoten was slechts een marteling — jou duivel — O!”

(Wordt vervolgd).

WALCHEREN. PANORAMA VAN ZOUTELANDE.

WALCHEREN.

(Slot).

WE hebben reeds den lof gezongen van Walcheren en zijn bewoners, wij hebben ook reeds zijn geheim verraden, zijn geheim, dat het weglacht, dat het verbergt in de zonnigheid van het heden. Thans rest ons het eiland hier en daar wat nader te bezien.

Over de hoofdstad willen wij ditmaal zwijgen¹⁾, al vormt zij het statige middelpunt van het eiland, dat zonder Middelburg, zonder den overal te aanschouwen Langen Jan, — die als een fiere wachter over weiden, dorpen en duinen kijkt en van welks transen men het geheele groene eiland overziet — Walcheren niet meer ware. Over Veere is reeds genoeg in dit blad gesproken²⁾ en van Arnemuiden valt niet veel meer te zeggen dan het weinige dat er hierboven reeds over gezegd werd.

Voor het land ten zuiden van deze van bloeiende havenstad tot arm visschersdorp geworden plaats, Nieuw- en St. Joostland, een verovering op het water, geldt hetzelfde wat wij van de kleederdracht zijner bewoners reeds schreven: het doet met zijn zware dijken, hier en daar met rijen boomen gesierd, aan Zuid-Beveland denken.

Maar over Domburg moeten wij nog even spreken, Domburg, de oude smalstad, die reeds in 1223 een *poorte* wordt genoemd, maar een nederzetting van nog veel hooger ouderdom schijnt te zijn, die, blijkens opgegraven Romeinsche,

1) Zie over Middelburg „Buiten” van 11, 18 en 25 Mrt. en 15, 22 April 1916.
2) Zie ook „Buiten” van 12, 19 en 26 December 1914.

WALCHEREN.

GEZICHT VAN DE HOOGHE DUINEN BIJ VALKENISSE.

doch vooral Frankische en Angelsaksische munten, een levendigen handel dreef. De bloei der smalstad nam reeds in de middeleeuwen een einde en thans herinnert in het eenvoudige dorp niets meer aan dit verleden. Maar een lief, echt-Walchensch dorp is het thans, en zijn bekoorlijkheid is niet aangetast door het badplaats-wezen. Want badplaats is Domburg, sinds 1837, toen er het eerste badhuis werd gebouwd. Geen „mondaine” badplaats. Strijkjes en kermisdrukte zoeke men hier niet. En ook „dagjesmensen” hinderen er weinig: de Middelburgsche „pootje-baders” en hun aanhang gaan liever naar het nabijgelegen en meer wereldsche geneugten biedend Vlissingen, en de ernstige bewoners der omliggende dorpen zullen er, wel allerminst op Zondagen, hinderlijk vertier brengen.

Het schoonste van Domburg dat — volgens den bekenden geneesheer Dr. J. G. Mezger, wiens buste op het „Groentje” prijkt, als gezondheidsoord in Europa zijns gelijken niet vindt — is niet zijn strand, dat door de vele paalhoofden die de vaak fel bebeukte duinen beschermen, weinig geestdriftig kan stemmen, het is ook niet zijn eigenlijk badplaats-gedeelte, enkele hotels, villa's en pensions op de zeeduinen, die meendeels gebouwd zijn in een tijd, waarin op 't uiterlijk schoon van dergelijke gebouwen weinig gelet werd. Maar wat Domburg toch als badplaats aantrekkelijk maakt, het is het feit, dat het — op Walcheren ligt. Beklim het hoogste duin in de nabijheid, de hooge hil of „den oogen ilt”, zooals de inboorlingen zeggen, en ge ziet een panorama van ongemeene bekoring. Vóór u de duinkammen waarop vaak de Domburgsche kindertjes dartelen, en wat verder, in de diepte, het dorp, met zijn hoogen kerktoren en zijn belommerde hoofdstraat. En nog verder, in dezelfde richting, de donkerte van een beboschten zoom langs de duinenrij, waarvan ge het einde nauw bespeuren kunt. Links de zee, met, in de verte, de geel-witte schittering van Schouwens duinen en rechts het groene land, met talrijke bosschages als overstrooid, waaruit hier en daar een toren komt gluren. In 't verschieft een slanke hoge toren: Middelburg's Lange Jan.

Het feit dat Domburg op Walcheren ligt, is zijn grootste aantrekkelijkheid, schreven we. Dit is wat onvolledig: het ligt bij een der mooiste gedeelten van Walcheren. Ten Oosten van het dorp strekt zich, over meer dan een uur gaans, de zoogenaamde Manteling uit, een mantel van houtgewas langs de duinen. En hier liggen nog 'n aantal fraaie landgoederen: Westhoven¹⁾, Berken-

1) Zie „Buiten” van 28 Augustus en 18 September 1915.

bosch, Duinbeek, Eikenoord, Schoonoord, en wat verder Zeeduin en Overduin, waarvan de meeste na geringe moeite voor den bezoeker openstaan. Een mooie belommerde zandweg voert er langs. Maar ook wielrijders kunnen er genieten: een rijwielpad slingert zich, bij Duinbeek aanvangende, door het bosch en voert vervolgens door de vronen — de onvruchtbare weiden langs de duinen die oudtijds vrij van belasting waren — naar een punt waar de zandweg grindweg wordt en u al spoedig brengt bij „de Oranjezon”, een landelijke herberg, die als we ons niet vergissen, nog slechts enkele jaren geleden aan het eind der bosschen lag — het Prinsenbosch heette het hier vroeger — maar thans, na betreuenswaardig gekap, er een kleinen afstand van is verwijderd. Heel druk is het hier niet. Maar wie nóg meer de stilte wil zoeken, hij verkieze een duinwandeling. Gaat hij de Oranjezon voorbij, nog verder dezelfde oostelijke richting in, dan komt hij aan de voormalige schans den Haak, waarvan men nog den loop der groene wallen gedeeltelijk kan zien, terwijl nog eenige drassigheid aan de grachten er om heen herinnert; verder zagen wij er niets meer dan een klein steenen gewelf. Deze schans bestreek vroeger den toegang tot het Veersche gat. Men vraagt zich aanvankelijk af hoe dat mogelijk was: tusschen haar en het water verheft zich een smal maar vrij hoog duin. Dit is hier echter eerst in de laatste eeuw gevormd: op 18e eeuwse kaarten is er nog niets van te zien. Mooi is ook hier het panorama, met de lage zandwallen van Noord-Beveland vóór u en rechts den statigen koepeltoren van de doode stad Veere.

Van deze noordelijke strook van Walcheren begeven wij ons eerst naar Westkapelle, waar volgens Melis Stoke Willebrord reeds in 't jaar 694 een afgodsbeeld vernielde. Maar dat was het oude, meer westwaarts gelegen Westkapelle, wat later „de principaelste oudste zeestad van Zeeland,” die toen ook ommuurd was, maar in de 15de eeuw meer binnenwaarts is verplaatst, omdat men 't geweld der zee niet langer kon weerstaan. Deze voormalige zeestad, die door scheepvaart en visscherij zeer heeft gebloeid, is thans niet meer dan een tamelijk groot, uit nederige huisjes bestaand dorp, welks grootste beziens-waardigheid de machtige zeedijk is, die intusschen niet den indruk maakt welken men zou verwachten, omdat hij zoo zachtens uit de zee oprijst.

En dan naar een ander mooi plekje van Walcheren, het schilderachtige dorpje Zoutelande, aan een inham der zee gelegen, een baai van onvergelykelijke schoonheid zooals de Belg C. E. Destrée hem noemde, die ons te meer treft, omdat wij gewoon zijn aan de bijkans rechte kustlijn van Holland. Boomen zijn hier schaarsch. Maar toch doet dit plekje ons inziens in bekoorlijkheid voor Domburg niet onder. Het mist een manteling, het mist een groene keten van buitenplaatsen. Maar wekken deze, wekken Domburgs bosschen herinneringen aan andere belommerde duinzoomen, waarvan die bij de Hof- en Spaarnestad over 't algemeen indrukwekkender schoon en grooteren luister te zien geven, wat Zoutelande biedt is met niets in ons land te vergelijken. „L'ensemble de ce tableau était d'une si grandiose simplicité, la douce lumière en mettait si bien en valeur les détails, que pendant de longs moments nous restâmes là en extase émue,” aldus Destrée in „France-Hollande” van Maart—April 1920. Urenlang kunt ge hier op de duinen, die aanvankelijk niet zeer hoog, en zeer smal zijn, liggen te genieten van het vergezicht over het vredige welvarende eiland, van het panorama van het eenvoudige dorpje aan uw voet, welks huisjes om het kerkje liggen gestrooid, van de altijd machtige zee, waarover, zoo dicht langs het strand als nergens elders, telkens een vaak groote stoomboot vaart — door het z.g.n. Oostgat — zonder u te vervelen. Wat verder naar het zuiden, bij de buurt Valkenisse, heffen de duinen zich op tot groote hoogte, tot wel 50 M. en doen even denken aan buitenlandsche bergkammen. Witbesneeuwd schijnen ze hier en daar te zijn; het zijn hunne zandige vlakten. Tegen hunne voeten rust een klein, niet grootsch maar vriendelijk bosch, waarin een kleine uitspanning verscholen ligt. Dit is weer een nieuwe

WALCHEREN. DE KERK TE OOST-SOUBURG.

schoonheid die Zoutelande mist: de witte duinen, als neerdalende in het donkere groen van het bosch en daarachter, daarachter weer het groene eiland.

Anders dan in Domburg is het in dit lieflijke oord Zoutelande-Valkenisse bezwaarlijk langen tijd te verblijven. O, we willen dat plekje rustig houden zooals het is, en werd het „geëxploiteerd,” het zou ongetwijfeld veel van zijn bekoring verliezen. Maar juist wie van deze rust houdt, zou er zoo gaarne langeren tijd verblijven dan mogelijk is, als men zich, vóór de avond daalt, weer terug moet spoeden naar Middelburg, Domburg, of Vlissingen. Maar helaas, het eenige huis, dat er gasten opneemt, is een ongestuurd huis; zijn heerscheresse maakt een studie van de vraag, hoe weinig de mensch kan eten zonder van honger te sterven, en ook op ander gebied doet haar straffe hand zich vaak zwaar gevoelen. Is het wellicht, opdat men de vredige vriendelijkheid rondom des te meer zal waardeeren?

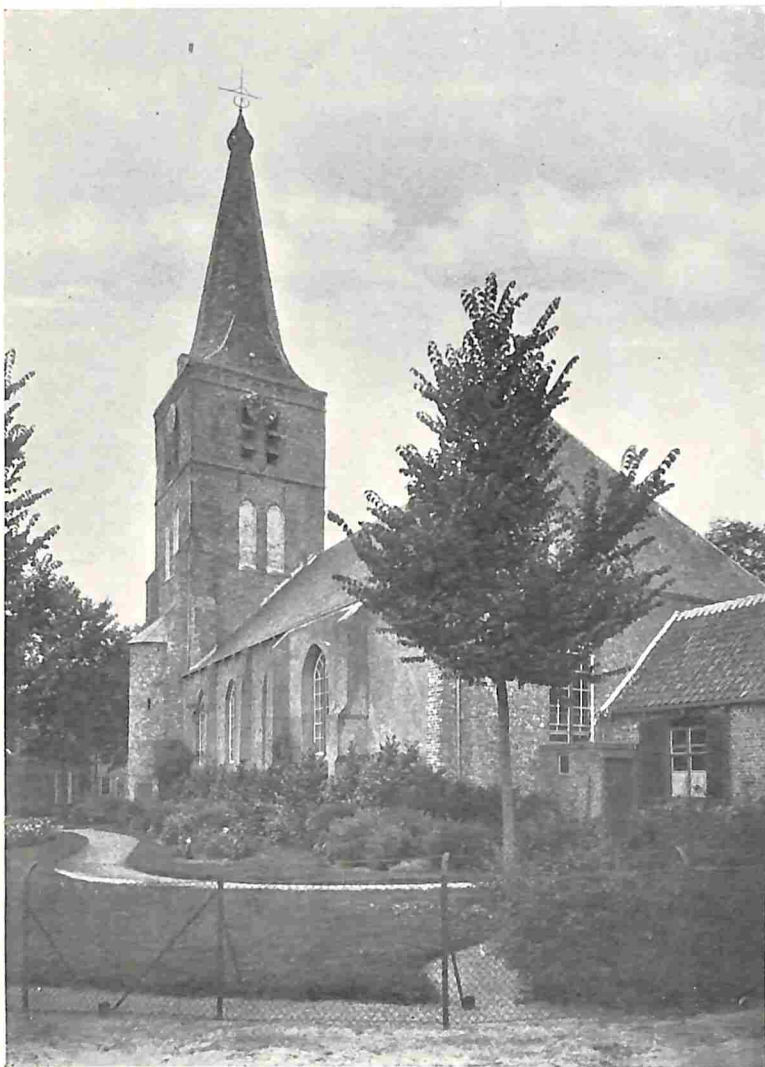
Dit is niet de eenige duistere plek van het eiland; er is nog een grootere, en die grootere heet: Vlissingen. Vlissingen is

WALCHEREN. HET RAADHUIS TE WESTKAPELLE.

het tegenovergestelde van Veere, het verleden is er geheel dood, het heden overheerscht er. Men zoekt er geen woelige drukte van een groote havenstad. Maar ongetwijfeld is het de meest levendige stad van Walcheren. Vlissingen heeft illusies, streeft naar grootheid. Vlissingen wil vooruit. En het moge daarbij nog niet al te veel succes hebben gehad, het heeft toch tenminste bereikt, dat het de Hoofdstad in zielental voorbij is gestreefd. Zijn in 1867 aangelegde havens mogen niet aan de verwachtingen hebben voldaan, den indruk van verlatenheid geven zij toch geenszins: de meest oostelijke wordt verlevendigd door de groote booten der Maatschappij Zeeland en de kleine Scheldebooten die naar Terneuzen en Bréskens varen, en de haven er naast is sinds den oorlog vol van de bedenkelijke vaartuigen, die — ge aanschouwt het met een door pacifistische gevoelens getemperde blos op de kaken — een gedeelte van „Onze Vloot” vertegenwoordigen. En aan de tegenovergestelde zijde der oude stad verrijst de badplaats, aan een klein strand, dat de Schelde (of is het hier al de zee?) een doorn in het oog schijnt te zijn — schrijf op, Charivarius, voor Uw „Gevaaren der beeldspraak” — zoodat het over een aantal jaren misschien verdwenen is. En daar vindt men de strijkjes, de dagjesmensen ook. 't Is het eenige „mondaine” plekje van Walcheren.

Niet dáárom echter noemden wij Vlissingen een duistere plek. Maar omdat de stad niet schijnt te beseffen, dat het *verplichtingen* oplegt, op Walcheren te liggen. Want hier overheerscht weer de leelijkheid, en juist op dit eiland treft u dit zoo. Indrukwekkend is het gezicht van den in een boulevard herschapen ouden vestingwal langs de zuidzijde der oude stad over de breede Schelde, die gestoffeerd is met talrijke schepen, welke bijna alle den gevaarlijken weg door de zandbankenrijke rivier naar Antwerpen verkiezen boven het binnenvallen in de naar hen hunkerende havens van Vlissingen. Maar wendt u niet om, want dan aanschouwt ge de walgelijkste bouwsels die ge maar denken kunt. En daarachter! Ach, wat is daar aan oude schoonheid vernield! Waarom die schilderachtige oude haven gedempt, waarom den gordel der vestinggrachten zoo weggewerkt, dat het nauwelijks mogelijk is hun vroegeren loop na te gaan. Bijkans uw eenige hulde aan oude schoonheid hebt gij gebracht, o Vlissingen, toen ge uw St.

WALCHEREN. DE KERK TE DOMBURG.

WALCHEREN. VLIEDBERG BIJ BOUDEWIJNSKERKE.

Jacobstoren, die in 1911 afbrandde, in ouden vorm gingt herbouwen, en welk een averechtsche, machteloze hulde was dit!

Word nog meer dan gij zijt het levende, kloppende hart van Walcheren,

Werk ijverig voort aan al uw weidsche dokken
Opdat de vloot der wereld tot u komt

zeggen wij gaarne den Antwerpenaar M. H. de Graaf na, maar laat dat nieuwe leven niet opkomen ten koste van Walcheren's schoonheid, die gij reeds zoozeer hebt geschonden!

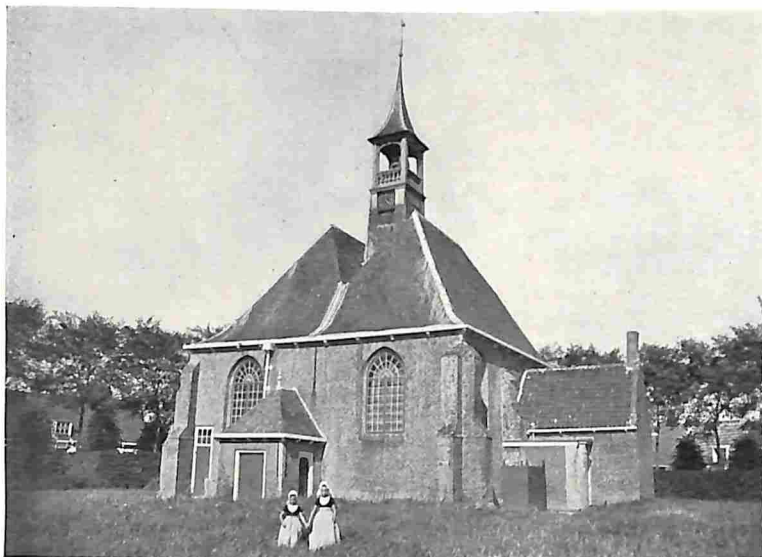
* * *
Van de monumentale gebouwen buiten de steden verdienen eigenlijk alleen de kerken vermelding; er zijn er daaronder met stoere torens, als die in het flinke dorp Oostkapelle, of die in Oost-Souburg — de geboorteplaats van P. Louwerse, wiens jongensboeken we nog niet vergeten zijn en ter wiens nagedachtenis in het dorp een buste is opgericht — terwijl ook de fraaie toren van Rithem's kerk (zie de afb. op blz. 619) vermelding verdient; ongetwijfeld herinneren zij aan tijden van grooteren bloei. Er zijn ook kleinere, die echter héél teekenachtig en héél oud zijn, zooals die te Zoutelande. Last not least: de machtige steenromp van Westkapelle, (sinds 1818 als vuurtoren dienst doend), die omstreeks 1470 werd gebouwd en in 1831 zijn kerk door brand verloor, waarvan het koor trouwens reeds lang te voren was vernield. Van de Raadhuizen noemen wij slechts het sterk-vernieuwde maar toch wel grappige Raadhuisje te Domburg, en het namaakklassieke te Westkapelle, welks front een statigheid vertoont, die wat vreemd doet in dit kunsteloze dorp.

Van de verdere bezienswaardigheden noemen wij een fraai door Rombout Verhulst gebeeldhouwd grafmonument in de kerk te Aagtekerke, de reeds vermelde overblijfselen van Cat's buitenverblijf Munnikenhof, de oudtijds opgeworpen „Vliedbergen” waarvan men er hierboven een vindt afgebeeld, de buitenplaatsen Ter Hooge, Toorenvliedt en Der Boede 1) nabij Koudekerke, het ter nagedachtenis aan Marinix van St. Aldegonde door Antwerpenaren opgericht zeer simpele monument te West-Souburg, en — Rammekens. Maar over dat laatste over eenige weken wat uitvoeriger. De „Gids door Walcheren” zegt dat dit fort gesloopt is; we bepalen ons thans er toe te zeggen, dat men er nog wel degelijk wat te zien krijgt.

„Men kan gerust zeggen, dat de Nederlander, die Zeeland nooit bezocht heeft, niet alleen het mooiste, maar ook het merkwaardigste deel van zijn land niet kent. . . . Zeeland is nog het Natuur-land in het overigens geheel „ver-civili-seerde” Holland, het is de tuin van Nederland. En de bloem uit dien tuin is Walcheren.”

Aldus Molkenboer, die niet kon nalaten, in zijn aan de kleederdrachten gewijd boekje, Zeeland's en in 't bijzonder Walcheren's schoonheid te roemen. We durven niet te beweren, dat *ieder*, na Zeeland, en Walcheren bezocht te hebben, zijn meening geheel zal deelen. Maar dat deze provincie, dat Walcheren in 't bijzonder, een bezoek ten volle verdient en, dat niemand berouw zal hebben van een tocht naar en door dit nog te weinig bekende land, is wel zeker.

1) Zie „Buiten” van 24 Juli, 31 Juli, 7 Augustus 1915.

WALCHEREN. HET KERKJE TE GRIJPSKERKE.

Vergissen we ons niet, dan zijn bijna alle straat- en grindwegen op Walcheren voor het autoverkeer opengesteld. Maar voor dit vervoermiddel leenen de meeste, die sterk kronkelen en waarvan de bochten te gevaarlijker zijn, vanwege het bijna overal voorkomend struikgewas ter weerszijden, zich al heel weinig. Het is een echt fietsland, voor wielrenners echter om dezelfde reden al weer absoluut ongeschikt. Wie echter slechts per fiets het eiland bezoekt, mist de aardige wandelingen langs de voetpaden door de „weidjes”, met hun talrijke vlonders.

„Ge moet naar Zeeland over het water,” schrijft Ritter in zijn „Mijmeringen.” Dit is voor velen echter bezwaarlijk en het is ook niet noodig dien raad op te volgen, al zal ongetwijfeld Veere het meest indruk maken, als ge, over de Zeeuwse stroomen gevaren, de oude haven der doodestad binnenkomt. Er is een andere, gemakkelijker weg: hij voert van de heuvelen ten zuiden van Bergen op Zoom langs den aanslibbenden Scheldedam door het op vele plaatsen ook zoo schoone Zuid-Beveland; en al moge voorbij Goes een vrij eentonig gedeelte u wachten, eentonig vooral sinds voor 't snelverkeer gevaarlijke krommingen uit den weg zijn verwijderd, het is een weg dien we toch gerust durven aanbevelen, omdat zij ook Zuid-Beveland's bekoring leert kennen, met zijn in vruchtentuinen verscholen liggende dorpen, met zijn zware boemdijken, met zijn mooie en vriendelijke meisjes.

Vergeet bij 't maken van plannen voor den komenden zomer Zeeland, vergeet vooral Walcheren niet! Aan een bezoek aan het lachende eiland zal ieder met vreugde terugdenken.

A. L.

NACHTWAAK.

(Slot).

ZE hoorde nog niets van 't wagentje; 't was ook een heel ende; had ze Evert toch moar loaten sloopen, en had ze Wullumpien toch moar uut huus ehouden, moar alleinig kost ze toch ook nie wèzen; wat mut ze as de boas van nacht is kwam te starven. „Wol de boas wat?”

Zachtjes deed ze 't gordijn opzij.

„Hèj wat Berend, wat zeg ie?” Haar oor dicht bij zijn mond hoorde ze duidelijk „pap”.

Daaraan zou ze van zien lèven niet gedacht hebben, dat ie noe zinnigheid in pap had. Gelukkig, ze had nog wat in 't steelpannegien.

Terwijl Garre de pap van de kelderplank, de lepel uit de kast haalde en de pap op 't vuur warmde, snorkte de waakster. Tot groote teleurstelling van Garre scheen de zieke zijn wensch weer vergeten te zijn; ongeduldig duwde hij de lepel van zich, toen zijn vrouw hem de versnapering wilde toedienen.

Teleurgesteld zette ze 't pannetje op de bedsteplank en nam haar plaats voor de bedstee weer in, bezorgd en angstig, niet het minst voor notaïs.

Nog altijd hoorde ze niets. Nijdig keek ze naar Wullumpien; die deed maar niks as sloopen, was dat mins der niet ewest, dan was 't niet zoo elopen: Berend kost toch niks meer zeg-

gen, al was ie nog bie zien verstand, en zie zelvrs kost et toch ook nie met notaïs in orde moaken. Slim was 't wel as ze der zoo nakend uut most; de jongens waren anders niet zoo slecht veur der ewest; ze waren al groot toen ze Berend trouwde; 't was vreemd veur allegaar; veul spul had ze anders niet met de kienders ehad; had ze toch maor um de kienders, um Garrit of Peter estuurd; die zollen ook zwart kieken als ze 't loater heurden en Evert zol 't wel vertellen.

Mien lieve stumpert! doar heurde ze 't heel zachte. Ze voelde haar hart bonzen. Doar kwam et, noe zu' j' 't hebben, wat most ze beginnen? Berend sliep en haalde rochelend adem.

„Berend, Berend word is wakker!” Ze schreeuwde het uit, zoodat Wullumpien de oogen opende.

„Ze komt, ik heur et wagentien, 'k heur et peerd stampen,” deelde ze gejaagd aan de waakster mee.

„As ze komt goa ik zoolang noar de opkamer, ze hoeft nie te weten as dat ik der bin.”

Haastig ontruimde Wullumpien de tafel, bracht de vuile kommen naar de bijkeuken, veegde met een vaatdoek de tafel af, haalde 't mooie servies uit de glazenkast, en rakelde 't vuur op voor 't koffiewater.

Garre streek het laken glad, duwde 't kussen recht en lusterde angstig naar de ratelende wielen, die nader en nader kwamen; wat most ze toch beginnen, Berend kwam nie bie z'n positieven. Toen 't wagentje de deel opreed, nam de waakster de vlucht naar 't opkamertje, waar ze in het duister ieder geluid poogde op te vangen; „'t zol der dan toch benieuwen wat notaïs zol zeggen, die Garre zol zich 't hemd van der lief géven, op 't lest stond ze nog nakend an de deure en as 't noe goed gong, kon Wullumpien altied ook nog is bie Garre ankloppen, der viel altied wat of.”

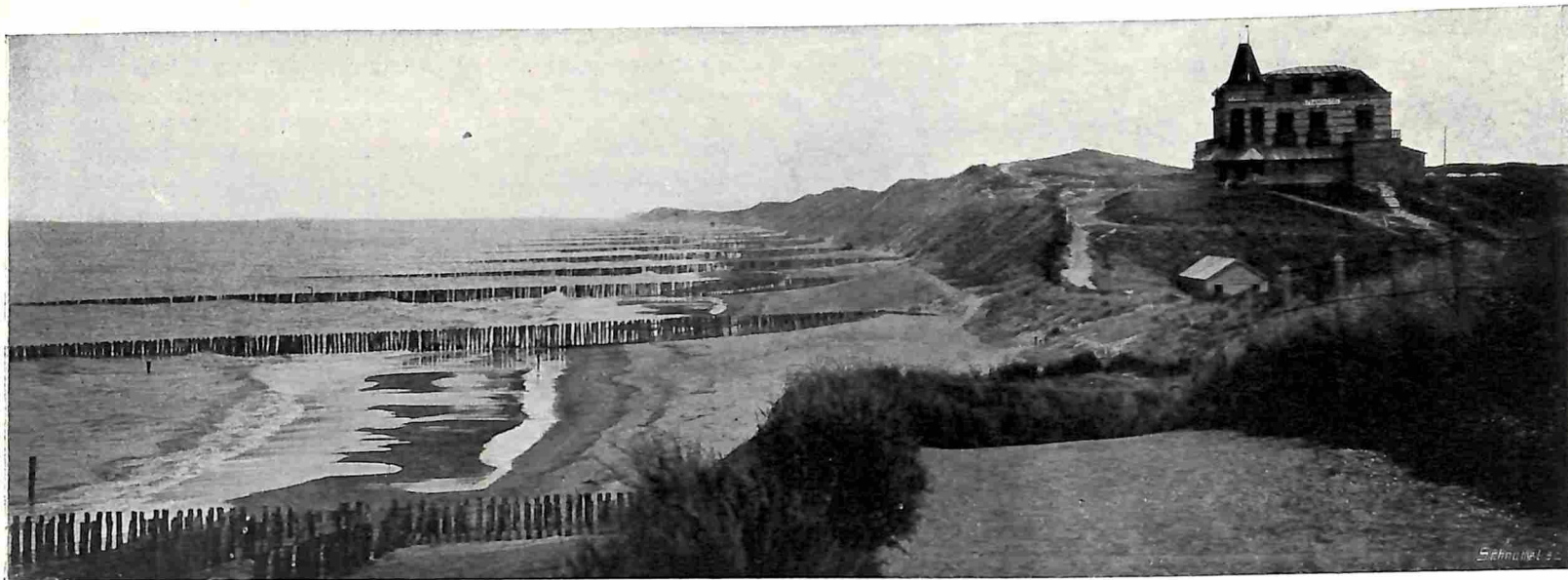
Garre durfde haast niet opkijken, toen de deur naar de deel opening en notaris en zien schriever der in kwamen.

De welgedane man, lekker ingepakt in zijn pelsjas, keurig gehandschoend, met zijn fijne pak, dat te voorschijn kwam toen hij de pels aflegde, zag er uit alsof hij de deftigste middag-

Foto Helder.

WALCHEREN. DE KERKTOREN TE RITHEM.

WALCHEREN. HET STRAND BIJ DOMBURG.

visite van 't dorp maakte; zijn snor was opgedraaid in een zwierige punt, zijn pruikje zat onverbeterlijk; voorzichtig met bei zijn handen voelde hij, toen de hoed op de stoel gelegd was of 't nog recht zat en de haren ervan nog plat; zijn klerk kwam kleintjes bescheiden achter hem aan.

„Zoo vrouw Meijerink, is 't hier nie zoo best, heit de boas mien loaten rupen?”

Dat was 't waarom de boeren den notaris zoo minnelijk vonden, hie sprak as hun gelieken, niks uut de hoogte, net of ieder bie heurde, hie was zoo deksels vriendeleke.

„Wat hêj op oe lèver Garre, wil de boas een veranderinge of herroeping?”

Ongevraagd nam hij Garre's plaats bij de bedstee in, deed het gordijn wat opzij.

„Zoo Voader Meierink, hoe steet et er mee, hêj mien neudig? Ik bin oe man, Evert kan wel getuge wèzen, noe wat hij op 't harte?”

De klerk had plaats genomen aan tafel, Garre schonk koffie en beefde van angst voor wat zou gebeuren.

„Noe vrouw, hoe steet et er mee, is de boas een steugien innesloopen? Dan mu'w' moar is wachten, gef mien moar is een kop koffie.”

Gar reikte een zeundaagsche kop boordevol; zachtjes spraken ze over de boerderij, en notaris vroeg of de kienders al gewaarschuwd waren. Joa, doarveur zol Garre zorgen, de twee jongens waren der van 't veurmiddag nog ewest.

't Duurde lang, die slaap van Berend. Garre liep weer op de bedstee toe, werd Berend noe toch is effenkes wakker; nogmaals trachtte ze haar man te wekken, en dringender dan te voren riep ze:

„Toe Berend, wor is wakker, zeg noe toch is één lievelijk woordtien tot oe vrouwe, ie kent mien toch nog, toe Berend.”

„Pap,” zei Berend.

„Wat zeit Berend?” vroeg notaris.

„Pap, zeit Berend,” snikte de vrouw en hoe ze smeekte en wachte, de mond bleef stom, geen geluid kwam meer over de bleeke lippen. Notaris werd ongeduldig, de klerk verlegen en Garre had het hoofd in de dekens van 't bed begraven, haar lijf schokte en zachtjes zei ze: „Berend, wat doe ie mien noe toch an, ik schame mien zoo, o Berend ik hê zoo'n verdriet.”

Notaris draaide zijn duimen om elkaar heen, zijn handen gevouwen over zijn welgedaan buikje, kuchte veelbeteeknend en zag met een blik van verstandhouding naar den klerk.

„Vrouw Meierink, laten we eens samen praten,” begon notaris, met een nare deftigheid, vond Garre, die overeind kwam en de schort voor haar betraand gezicht hield. „Laten we even naar de opkamer gaan dan storen we hier niet.” Indrukwekkend kwam de notaris overeind en stapte naar 't opkamertje toe. Garre riep in haar verbouwereerdheid: „nee notais daar kun ie nie,” maar de notais had de deur al ontsloten, wilde het trapje beklimmen toen op eens een lange, donkere gedaante hem bijna omver stootte, hard door de keuken holde en achter de deur van de deel, die met een smak toeviel, verdween.

„Wat is dat hier voor vertooning? Wat is dat voor een mensch?” vroeg de notaris hoogst verbaasd, ook een beetje verschrikt. „Spookt het hier?”

Bedremmeld kwam vrouw Meierink op den notaris toe. „Nemt mien toch nie kwoalijk, 't is Wullumpien; 't is Wullumpien zien schuld allegoar, die het ezeit da'k oe most loaten kommen; de boas kan niks meer zeggen, hie is al te ver hen.”

„Dat is nou toch waarachtig de derde maal dat dat bliksemsche wijf me uit mijn bed laat halen, waar bemoeit dat schepsel zich mee?” Opeens bedacht hij, dat hier een man op sterven lag; hij wenkte de klerk, mopperde wat voor zich heen; voor hem was hier niets te doen, hij heesch zijn jas weer aan, voelde of zijn pruikje recht zat voor hij zijn hoed opzette en was zijn boosheid weer vergeten toen hij Garre de hand toestak.

„Het beste, Garre, moak oe moar nie ongerust, ie zult oe deel wel kriegen, 't is wel goed veur menaar,” troostte hij, „moar zek an Wullumpien da'k dit wel met heur zal afrèkenen.”

Garre zat weer voor de bedstee, de voeten op de stoof en luisterde naar 't weggrollen van 't wagentje; ze werd kalmer naar mate de geluiden langzaam wegstierven in de stille nacht, tot ze eindelijk alleen het ziepelen van 't regenwater hoorde en de rochelende ademhaling van den stervende.

Den volgende morgen vroeg, toen de kinderen naar de boerderij kwamen, vertelde Wullumpien, die ze tot aan 't hek tegemoet liep, dat de olde Meierink het tiedelijke met het eeuwige verwisseld had, en dat ze een slimme nacht hadden gehad.

MARIE VAN KAMPEN.

DE DOODE VOGELS.

Wo wir uns Kränze pflückten eh'
Da lieget Reif jetzt, lieget Schnee:
Das thut den kleinen Vöglein weh.
(Walther von der Vogelweide).

EEN Kerstherinnering van jaren geleden.

De winter was dat jaar vroeg en zeer streng ingevallen. Juist tegen Kerstmis was het bijzonder fel gaan vriezen. 't Was een Kerstmis met sneeuw en ijs, zooals dat eigenlijk behoort, een Kerst van een kerstprentje, dik belegd met de vereischte natuurelementen, waarmee de traditie der eeuwen dit winterfeest reeds in onze kinderverbeelding gesierd hield.

Er was een flink pak sneeuw komen vallen bij Oostenwind, droge sneeuw, die dus langs de wegen en over bosch of veld gestoven had in wild warrelende vaart en overal tot walle-tjes te hoop lag gewoeld, kuilen en greppels vullend, hier dun gestrooid bleef, om ginds, met golvingen rijzend uit het vlakke, opeen te pakken tot hoge dammen, met komvormige inzinkingen weer, zoodat op dien lichten Kerstmorgen het besneeuwde land uitlag met veel blauwgetinte schaduwen over zijn vlak naast fel witte schittering van zonneglans in sneeuwkristal.

Hoe het gekomen was, door druk werk nog of gejaagd boodschappen doen, zorgjes om de kalme rust der feestdagen te verzekeren, 't is me ontgaan, maar aan het ontbijt klonk opeens als een zacht verwijt in mijn ooren de meditatie, welke mijn vrouw hield:

— Kerstmis, jongen!... gevolgd door de even lichtelijk spijtige ontdekking: — hè, en we hebben niet eens hulst... niet om gedacht!

Even gleed mijn blik naar de vaas met chrysanten, welke nog pas een groote week oud waren, heel frisch nog, — daar ging het echter niet om en ik zweeg.

— Geen hulst in onze tinnen kan vandaag, zooals andere jaren!... In beider herinnering rees de visie van het zachtglanzige tin, waar boven de stemmig groene prikkelbladeren taksgewijs uitstonden met veel pittig felroode bessenpropjes er tusschen, zooals dat geheel al tal van Kerstdagen onzen disch gesierd had, — en beiden voelden we het niet voldoen aan die heel eigen traditie als een verzuim.

— En er lagen zulke prachttakken in dien bloemwinkel op de Hoogstraat! klonk het vanover de tafel, — had ik ze toen maar dadelijk gekocht vorige week! Straks, op weg naar 't station, denk je dan, — maar in de haast toch vergeten.

— 'k Heb er stom genoeg geen oogenblik aan gedacht instad! beleed ik met een tikje schuld bewustzijn.

— Zou die Jansen... begon mijn vrouw, maar ze voleindde den zin niet. Jansen, de eenige tuinman van ons landelijk dorpje, wat zou die Jansen! met soms een enkel sierplantje of blommetje in zijn broeikasje voor vroege groenten!

— Welneen, die heeft geen hulst, kind! Maar: — ik weet er wel aan te komen, nog vóór den middag!

— Ja?

— We gaan ze eenvoudig even halen. Weet je wel in het derde Overbosch, achter die Amerikaansche eikjes, over de sloot, daar in de buurt van dien krommen berk, zoo'n echt boschje van alles door elkaar? — Daar staan een paar hulststruiken en ze hebben bessen ook. Achter in October zijn we er nog langs gekomen.

— Ja! daar staat hulst, — maar 't is wel drie kwartier er heen en door de sneeuw...

— Kom! de Reigerslaan af een goed half uur, vóór tien op straat, vóór de koffie terug, de sneeuw is droog, — 't kan best... Vanmiddag komt er van loopen toch niet veel, als de oude luidjes er zijn. — 't Zal fijn wezen in 't bosch!

— Doen? doen? overwoog ze, — mijn zwarte rok maar even, — mijn daagsche stappers... 'k ben je man!

— Neen, ik ben je man, jij mijn vrouw...

't Gelui van de kerkklok beierde nog wijd uit over het stille dorp achter ons, de laatste, gonzende galmen verklonken, toen we den door den sneeuwploug netjes bewerkten straatweg verlieten aan den boschrand om de witte wonderwereld van het bosch te gaan betreden. Iedere stap teekent zich daar diep achter je, iederen volgende stap plant je na hooge knieheffing, — dat loopt niet gemakkelijk. Zoo weinigen die 't weten, zoo weinigen ook, die maar eens in hun leven dwars door de heilige stilte van een dicht besneeuwd bosch schreden! Daar staan geen boomen in hecht verband uit den grond gerezen, doch wonderlijk verheffen zij zich boven de sneeuw, de stammen zelf met rulle sneeuw bestoven, gaan schuil, breede sneeuwlijnen liggen aangevlid langs het getak en toch draagt alles vreemd evenwichtig de met zware sneeuwvracht beladen kruinen, waar doorheen langs blanke randen zonneschittering omlaag komt gegleden. Overall waart fijn spel van blauwige schaduw naast blinkend wit. Daar volgen deschreden elkander geluidloos, daar is geen suizing van wind in de hoogte, het bosch hult zich in geheimzinnig zwijgen, zijn leven houdt den adem in.

Strak en roerloos, verstomd staat het, als verwezen in tooverban, maar licht en blinkend, zoo teer omspeeld door zonnevrolijkheid dat iedere gedachte aan dood terugtreedt, ons eer verplaatst in droomomgeving, verhoogd, verruimd, verreind bovenal in sfeer van blanker licht dan dat van alle dagen.

Zwijgend meest volgden wij ons zelfgekozen pad door het winterbosch. Orze wijdopen oogen gingen schoonheid zoekend langs altijd weer nieuwe groepen, tuurden omhoog naar de dichte sneeuwkruien,

volgden schaduwspel over zacht glooiend terrein, keken wijd uit over vergezichten, welke zich openden soms in het witte tooverland, tot waar verre, wazige bosschen ingesneeuwd te droomen lagen onder het teere luchtblauw. We lazten over het sneeuwvlak voor den voet de stille merkteekens van het schaarsche leven, dat nog woonde in bosch en veld, keken de luchtige voetsporen na van haas of konijn, dat daar gesprongen had of volgden de fijngeteekende snoeren van pootafdrukjes, getript door wippende vogeltjes, gingen zelf onze zware, moeizame stappen in lichte, blijde stemming. We naderden ons doel; de kromme berk, in welks twijgen geen stofsneeuw vat had kunnen vinden, was reeds voorbij en, luidruchtiger nu, drongen we door het dichte, weerbarstige hout, waar de afgeschudde sneeuw in wolken om ons heen stooft, op de met sneeuw bevrachte hulststruiken toe. Roode puntjes van hulstbessen kleurden fel op tusschen witbestoven hulstblad boven de donkere diepten in het struikmidden.

— Ha! er zitten nog bessen aan! De vogels lieten voor ons nog wat over!

— De hulst! de hulst!

Reeds strekte mijn hand zich tot een plukkenden greep, doch zonk terug. Want daar vlakbij hing een vogel aan een der takken, een doode merel. De teenen van een poot omklemden nog den tak, waaraan hij hing met diep uitgezakte vleugels, kop omlaag, halfopen de oranjekleurige bek, als verstarde in een kreet. Ruig stonden de gitzwarte veeren uit, de dofpaarse oogvliezen waren geloken.

— Daar hangt een doode merel! — Daar ligt er nog een tusschen de takken! — Kijk! nog een! en nog een! Gebed naast elkaar op een dikke sneeuwvracht, welke de takken hieven, lagen ze, de pooten met gekromde teenen stijf opgetrokken tegen het lijf, de koppen scheef weggezakt.

— Dood gevoren!...

Vreemd ontroerd traden we dichterbij. In het gedempte licht onder de dichte hulststruik donkerden zwarte plekken van nog meer vale diepe vogellijkjes. Jonge vogels meest, saamgekrompen tot een vormloos hoopje veeren, de zwartige snavels diep in de borstveeren gestoken. Een oude wijfjesmerel lag languit op haar rug, versmald in vreemde strekking, de lange, goudgele snavelpriem in rechte lijn met de strak achterwaarts gerekte pooten... Veertien telden we er, veertien merels, versteven in killen vriesdood.

We stonden daar stil bijeen tegenover zooveel leed, te deerlijk haast om lang aan te zien. Al het blijde van ons gaan door de zonnige, wintersche natuur was plots weggezonden, deernis kropte in onze kelen. Je keek beurtelings van de doode vogels naar elkaars gezichten en geslagen wou je dan van die plek maar liever weg, met weinig woorden tusschen elkaar.

— Wil ik nog hulsttakken plukken?

— Welneen, laat maar!

— Nou... dan gaan we maar huis-toe hè? Geen enkel takje?

Foto Helder.

WALCHEREN'S GROOTSTE SIERAAD.

— Kom nou maar, ik wil 't niet hebben!

Alles was nog even mooi om ons, maar het sloeg niet aan zooals straks, kon geen tegenklank meer wekken. Gedachten wijlden nog ginds bij de doode merels en je moest er wel over spreken in oprecht samenvoelen. Je wist hoe die vogels bij veel sneeuw geen voedsel genoeg meer opkrabben konden uit den boschgrond, je zag de vogelparen uit verren omtrek vluchtend en zoekend de wijk nemen naar het dichte boschje, waar de in herfsttijd minder graag gegeten hulstbessen nu een uitkomst, een voedselvoorraad voor dagen boden. Daar bleven ze bijeen, daar sloepen ze bijgedrongen te nacht onder de dichte hulsttakken, die schutten wat tegen de vrieskoude. Feller blies de ijzige wind, sneeuw jachtte in dichter vlokkenrommen aan, heviger en wreeder strengde de vorst, — tot het leven bevroor in de kleine vogelijfjes. Ze wankelden en vielen en gleden omlaag. Dat was de tragedie van het winterbosch, zich voltrekkend in een hulststruik. Dien noodlotsang herbouwde je telkens, diep achter je verdere praten over andere dingen op weg naar huis en ook later op dien Kerstdag, dat we het zonder de traditie van hulsttakken op den disch deden.

Na dagen, weken, jaren, lijken zulke dingen vergeten of geheel op den achtergrond geraakt in den drukken levensgang. Herinnering blijft evenwel en kwam ze fel duidelijk terugroepen, met nog diezelfde wrange deernis om de doode vogels.

G. DE GRAAF.

Oude Stadspoorten te Bazel.

Op een Novemberdag van het jaar 1307 sloten de drie Zwitsersche kantons Schwyz, Uri en Unterwalden den Bond der drie Woudsteden, die de Zwitsersche vrijheid deed geboren worden. Acht jaar later werd de bond vernieuwd, waarbij zich, eer het jaar 1355 ten einde was, ook Luzern, Zurich, Glarus, Zug en Bern hadden aangesloten. In de daarop volgende eeuwen, tot 1513, voegden ook Solothurn, Freiburg, Bazel Schafhausen en Appenzell bij den Bond.

Bazel trad den 13en Juli 1501 toe, en met grooten luister vond deze gebeurtenis plaats. In de beroemde Domkerk van de oude griffioenstad werd een plechtige hoogmis met Te deum opgedragen. Trotsch trok de gansche burgerij, in gilden gerangschikt, door de oude, nog thans bestaande Spalenpoort naar het Stadhuis, waarvoor op een versierde verhooging de gezanten en raadsheeren hunne eerezetels innamen, om de voorlezing van den bondsbrief bij te wonen.

Deze Spalenpoort, die in 1370 gebouwd werd, is nog tegenwoordig een sieraad van Bazel. Geflankeerd door twee massieve ronde torens, rijst het middelste gedeelte van de statige poort, in een met fijn draadwerk versierde spits uitlopend, omhoog. Ook de op den voorgrond prijkende — op onze afbeelding niet zichtbare — Holbein- of Spalenfontein, is een monumentaal sieraad der aan eerbiedwaardige getuigenissen van een roemrijk verleden zoo rijke stad. Deze met fresco's versierde fontein is echter veel jonger, zij dateert uit het midden der 16e eeuw.

Van ongeveer denzelfden tijd dagteekenen de twee andere hier in beeld gebrachte stadspoorten, de St. Alban- en de St. Johannpoort. Het zijn beide statige gebouwen met nobele architectonische vormen, die elk op hun wijze getuigen, dat een meester in de bouwkunst hen schiep.

Deze drie stadspoorten zijn de kenmerkende monumenten van het oude Bazel, die reeds van verre opvallen en het oog van den toeschouwer reeds in de verte boeien. Onverschillig door welke van deze poorten, die aan verschillende zijden der stad gevonden worden, men gaat, steeds imponeeren deze zware gebouwen, die toch ook bekoorlijk genoemd kunnen worden. Alle drie vormen zij een fraai harmonisch geheel, dat op iederen bezoeker der stad indruk maakt. En van alle drie poorten ziet men ook de grijze Domkerk, die, in zijn

oudste gedeelten den romaanschen en verder den gothischen stijl vertoonend, in de jaren 1010 tot 1019 op last van Keizer Hendrik II ter plaatse van het oud-romeinsche kasteel gebouwd is.

De hier afgebeelde torens verrijzen, evenals deze kerk, in de binnenstad, die met zijn nauwe kromme straatjes in haar gansche voorkomen het karakter van de oude Deutsche rijkssteden vertoont. De buitenstad daarentegen, van de binnenstad door een groenen promenade-gordel gescheiden, vertoont den modernen stadsaanleg, met regelmatige wijken en rijke smaakvolle villa's, omgeven door tuinen en parken, van welke in 't bijzonder het Park „der langen Erben” het plantsoen van het St. Jacobsmonument en de Zoölogische tuin beroemd zijn.

Bazel is sinds eeuwen een der belangrijkste fabriekssteden en de eerste handelsstad van Zwitserland. Vooral de Bazelsche zijdelinten-industrie is bekend; op duizenden weefstoelen houden de arbeiders, die in meerderheid in de omliggende dorpen wonen, zich hiermee bezig. Handelsartikelen tot een waarde van ontelbare millioenen zijn in den loop der eeuwen door Bazel's oude poorten naar buiten gevoerd.

Naar het Duitsch van J. FEUDER.

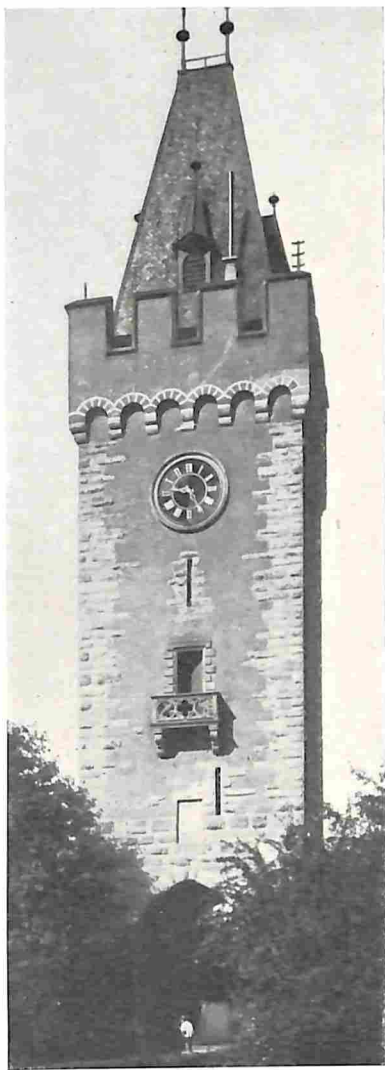
JOELFEEST EN KERSTMIS.

DE oude Engelsche volken begonnen het jaar, zegt Beda Venerabilis, acht dagen voor den eersten Januari, als wij de geboorte van Jezus vieren, en dien nacht noemden zij „Modranacht,” d. w. z. Moedernacht of nacht bij uitnemendheid, uit welken de aanbreekende kortere nachten van het nieuwe jaar als het ware worden geboren. Met Moeder Maria en de geboorte van het Christuskind heeft deze naam niets uit te staan, maar wel houdt hij nauw verband met het Joelfeest der Ouden, gewijd aan den Zonnegod en gevierd in den tijd tusschen ons Kerstmis en Driekoningen, welke laatste dag dan ook in oude almanakken steeds Dertiendag genoemd werd. Volgens sommigen dankt dat Joelfeest of Feest der Twaalf Gewijde Nachten — denk aan de Deutsche benaming „Weihnachten,” welke soms ten onrechte met „Wiegenacht,” waarover straks nader, in verband gebracht wordt — zijn naam aan het Angelsaksische Guli, d. i. bier, omdat onze Germaansche voorouders, van wie gezegd is „Germanis vivere est bibere,” hetgeen beteekent dat hun lust en leven drinken was, zich op die feestdagen buitengewoon te goed deden. Anderen brengen het in verband met een oud stamwoord, dat schertsen, pretmaken beduidt, terwijl weer anderen, en mij dunkt dat dezen het dichtst bij de waarheid zijn, aan het Engelsche „wheel”

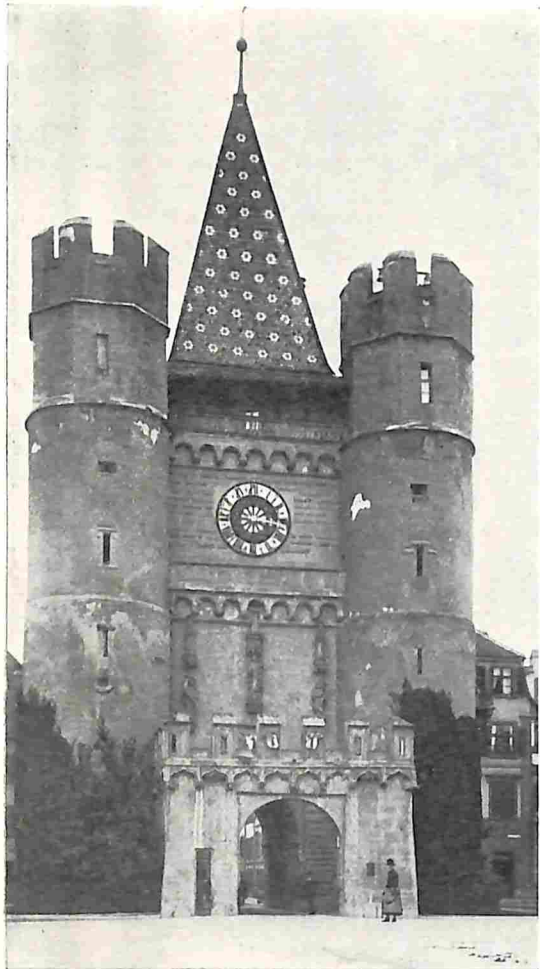
denken, met name aan het wiel, of rad van den wagen van den Zonnegod, tot wiens eer dit feest werd gevierd.

Het Joeltijdperk was het Bevruchtingstijdperk, in hetwelk de Natuur aan duizend geheime werkplaatsen, onder het mollig sneeuwkleed nieuwe sappen bereidde voor den groei en den bloei, van welke de lente straks heerlijk getuigenis zou komen afleggen. Het schieten in de boomen, het luiden met de bel, ook het berooken der boomen heeft geen andere bedoeling dan de kwade geesten op de vlucht te jagen. Ook het binden van stroo om de boomen heeft geen andere beteekenis dan het weren van boozen invloeden, welke de vruchtbaarheid zouden verhinderen of verminderen, verpersoonlijkt in „Derk met den beer,” het spook, waarvan men in sommige streken gelooft dat hij in den Kerstnacht rondrijdt om, waar hij kan, schade te berokkenen. Dit mannetjesvarken wijst duidelijk genoeg op den ouden eeredienst van Fro of Freyr, wien het zwijn heilig was.

In het Bevruchtings-tijdperk, aan Wodan gewijd, rijdt, zooals de Vlaamsche boer zegt, de „Woenswagen,” welken hij meent te onderscheiden in het gesuis van den wind —

ST. ALBANPOORT
TE BAZEL.

SPALENPOORT TE BAZEL.

immens, de godheid brengt allerlei gaven mede om die uit te „strooien” onder de menschen, welke functie bij ons door den heiligen St. Nicolaas is overgenomen. Niet de geringste der weldaden, welke hij uitdeelt, is de Joelvrede, d. w. z. van 25 December tot 6 Januari werd niet alleen geacht een tijdperk van rust voor de zon (Solstitium) te zijn, maar tevens voor de menschen, onder wie dan niet alleen de arbeid, maar ook alle veeten, rustten, terwijl men zich beijverde elkander weldaden en liefde te bewijzen, een gebruik, waarmede onze St. Nicolaas- en Kerstgeschenken nog nauw verband houden.

De Christelijke Kerk heeft dit feest overgenomen in de vierde eeuw, wel te verstaan, na het gekerstend te hebben, d. w. z. in de plaats van den „Dies natalis Solis invicti,” den Geboortedag der onoverwinlijke Zon, kwam het feest der Geboorte van Jezus, door toepassing der zoogenaamde Accommodatie- of Aanpassingstheorie, o. a. bij schrijven van Gregorius I in het jaar 601 aanbevolen, waar deze terecht opmerkt, dat het „onmogelijk is oude neigingen uit ongevormde en ruwe zielen met één slag te verwijderen.” Dat er voldoende grond voor deze Pauselijke bewering aanwezig was, bleek zeker wel uit het feit dat Paus Leo, die anderhalve eeuw vóór hem leefde, zich er over beklagt, dat er nog altijd velen zijn, die den 25 December niet zoo zeer in eere houden omdat Jezus, dan wel omdat de Zon geboren is.

Uit den aard der zaak zou de tijd komen, dat voor een dergelijke klacht geen reden meer kon bestaan, hetgeen niet wegneemt, dat zich, ook ten opzichte van de Kerstfeestviering, de waarheid doet gelden, dat oude volksgewoonten schier onuitroeibaar zijn. En, immers, tal van onze Kerstgebruiken verraden nog hun heidenschen oorsprong, al geeft de menigte zich van deze dingen geen rekenschap. Wie zoekt achter onzen krakeling nog het oude zonnerad, wie denkt bij het varkentje van marsepein nog aan het Joel-ever, wie ziet er verband tusschen ons kerstbrood en de offerkoeken der ouden, tusschen onze kerstkransen en het zonnewiel, wie, die de voorliefde voor de kleur van het rood in de étalages onzer winkels gadeslaat, brengt deze aanstonds in verband met morgen- en avondrood, en wie, om het bij deze voorbeelden te laten, vermoedt, dat de, bij de Christenen van onzen tijd zoo populaire, Kerstboom den strijd tusschen winter en zomer, tusschen duister en licht verbeeldt, zooals de Heidenen zich dien dachten, waar dan nog bij komt, dat die Kerstboom een gekerstend overblijfsel van de

wind en vruchtbaarheid staan steeds in nauw verband met elkaar, getuige het volksgeloof, neergelegd in het bekende gezegde „veel wind, veel ooft” — En, immers, in dezen tijd verliet Wodan het Walhalla, om op zijn schimmel Sleipnir rond te rijden, reden waarom men op het platte land in Vlaanderen, evenals in sommige streken van ons land, niet verzuimt op den avond voor kerstmis een bos stroo voor de deur te leggen, tenzij men zorg gedragen heeft althans één korenschoof onafgesneden op den akker te laten staan, om deze te doen dienen tot „Sleipnir's spijs.” En

Heidensche boomverreering is, bij welke een eerste plaats toekomt aan den wereldsch Yggdrasil. Over de verschillende Kerstgebruiken, hun oorsprong en beteekenis, zou een boekdeel te schrijven zijn en het zou even belangrijke als onderhoudende lectuur bevatten!

Onder al die eigenaardigheden is er eene, die specifiek Christelijk is en over welke ik hier nog een en ander in het midden breng. Reeds vroeg n.l. kwam het gebruik in zwang, in de kerk voorstellingen te geven uit het leven van Jezus, een soort van aanschouwelijk onderwijs, in een tijd toen de kunst van lezen nog slechts voorrecht van enkelen was. Die kerkelijke „ludi” of spelen zou men, met evenveel recht als de beelden, „boeken der leeken” kunnen noemen. Zoo werd de gebeurtenis te Bethlehem den volke, bij wijze van tableau vivant, vertoond, men liet den stal met den jonggeborene zien, benevens zijn ouders en de herders, allen voorgesteld door levende beelden, terwijl zelfs de os en de ezel niet ontbraken.

Entre le boeuf et l'âne gris
Dort, dort le petit fils,

zooals een oud Fransch versje zegt, de twee dieren, welke wij tot de dagen van Rembrandt op elke uitbeelding van het Kerstverhaal terugvinden, gelijk zij reeds aangetroffen worden op de muurteekeningen in Rome's katakomben, vaak in de onmiddellijke nabijheid van het kribbe-kind, ten einde het, in den kouden winternacht, warmte aan te blazen, immers

Een os ende oock een eselkijn
Verwarmden den kinde die leden sijn.

Het motief, hetwelk aan deze eigenaardige voorstelling ten grondslag lag, zal wel geen ander geweest zijn dan te doen uitkomen, dat heel de wereld, mensch en dier, zich over de geboorte van Maria's zoon verheugde, terwijl men later een symbolische beteekenis aan de tegenwoordigheid dezer dieren heeft gehecht, den os beschouwende als het, onder het juk der wet gebukt gaande, Jodendom en de ezel als de, van de zegeningen van 't Christendom onwetende, Heidenwereld.

Waar de Kerstspelen, welke nog tot het midden der negentiende eeuw hier en daar bestonden, niet werden vertoond, bracht men althans op of bij het altaar een wieg met kindje er in. Een Amsterdammer uit de 16de eeuw, zekere Walich Syvaerts beschrijft hoe men voor het jaar 1578 op Kerstdag „een wieghsken met een Beeldeken daerinne, nae een cleijn kindekenligghende in de luyers gefatsoneert, opt hooch Autaer van de Oude Kerk placht te zetten ende dat d'Ouders hare kinderen met een wieghsken ende schelle in de kerche leyden ende als de Priester onder de Misse het kindeken opten Autaer begoste te wieghen so

ST. JOHANNPOORT TE BAZEL.

vinghen de kinderen voort mede aan, elck sijn kindeken te wieghen." Een van de Kerstleisen of liederen, aldus genoemd naar de Grieksche woorden „Kyrie Eleison," d. w. z. „Heer, ontferm u mijner," hetwelk de Priester bij de Mis na den Introitus zingt, luidde aldus:

Joseph ging van Nazareth tot Bethlehem
En Maria, de moeder maghet ginck met hem;
Nu wieghen wij, nu wieghen wij dat alderbeste kindeken
Dat daer bij die beestkens lag in 't cribbeken,
Het lag daer bij den os en bij dat eselken....

Intusschen hadden ook de zoogenaamde „Kerstkribben" haar intrede gedaan, d. w. z. de verschillende personen werden voorgesteld door gebeeldhouwde of geboetseerde figuren, die, later ook aangekleed en niet zelden met kostbare sieraden getooid, rondom de kribbe opgesteld en op het altaar, soms ook in het middenschip der kerk aan de schare getoond werden.

In het Beiersch Nationaal Museum te München bevindt zich o. a. een zeldzame verzameling van dergelijke kribben door Max Schmederer bijeengebracht, welke een oppervlakte van meer dan 1000 M². beslaat, terwijl er nog altijd verschillende „Krippe Vereine" bestaan, welke zich het verzamelen van deze eerbiedwaardige denkstukken uit het verleden ten doel stellen. Inzonderheid Italië was het land, waar men zich toelegde op de vervaardiging dier Kribben, welke in de huizen der aanzienlijken niet mochten ontbreken en waarvan de waarde dikwijls duizende guldens bedroeg. Maar ook elders was zulk een Praeseptium of Kersttheater, zij het in miniatuur, bij de ouderen gewild en inzonderd door de kinderen als geschenk begeerd.

En nog zien wij in onze Kerst-étalages de grootere en kleinere uitslaande platen, de Geboorte te Bethlehem voorstellend. En ook deze hebben, gelijk wij zagen, evenals zooveel anders, hetwelk met het Kerstfeest in verband staat, haar eigenaardige geschiedenis wortelend in het grijs verleden!

F. W. DRIJVER.

HOE DE DIEREN SPREKEN.

5) DOOR WILLIAM J. LONG.

Met toestemming van den schrijver vertaald door S. CILIA STOFFEL.

IN dien tijd antwoordden hem veertien mannetjes, al wat er binnen gehoorsafstand was, denk ik; en die groote monsters lieten alle voorzichtigheid varen en kwamen voor den dag.

Uit zulke waarnemingen en uit andere, die ik niet opgeschreven heb, maak ik op, dat de hoogere diersoorten, ook de vogels, een paar kreten bezitten, die bepaalde dingen beteekenen, of denkbeelden van dingen, maar dat hun gewone kreten niets dan een ontroering of opwinding weerspiegelen op zoo'n wijze, dat het een dergelijke aandoening in andere vogels en dieren van dezelfde soort wakker roept; evenals 't geluid van een hartelijken lach onveranderlijk het gevoel van vreugde prikkelt in menschen die het hooren, of een ongearticuleerde angstkreet menschenvoeten in beweging brengt, naar den kreet toe als die 't hoort dapper is, of er vanaf als hij een lafhartigen aanleg heeft. Toch leeft onder menschen, die door de beschaving sommige van hun natuurlijke deugden verloren hebben, de oorspronkelijke aandrift nog. Zooals bij wolf of waschbeer, is ook bij den mensch zijn eerste neiging, om naar zijn in nood verkeerende of opgewonden makers toe te snellen. Als hij zich omkeert en den anderen kant uitdraaft, beteekent dit eenvoudig, dat zijn aangeleerde gewoonte of opvoeding zijn natuurlijke instincten gedood heeft.

Wanneer ik hier van „den mensch" spreek, bedoel ik het genus *homo*, niet het manlijke deel alleen. Onder de stomme dieren zijn de meeste natuurlijke instincten in beide geslachten gelijk; ze verschillen in graad, niet in soort, en de instincten van het vrouwtje zijn gewoonlijk het sterkst en 't scherpst. Toch heb ik opgemerkt, of meen te hebben opgemerkt, dit verschil: als er een noodkreet geslaakt wordt in de bosschen, is de eerste vogel, het eerste dier, dat verschijnt, bijna altijd een wijfje; maar een mannetje is er eerder bij met een krijgskreet of een zineloos spektakel.

Dit laatste is een persoonlijke indruk, en kan niet goed waar gemaakt worden. De eenige herinnering, die ik heb, en die als bewijs in deze zaak zou kunnen dienen, komt door mijn waarnemingen van de kraaien. In de lente geven veel van deze raadselachtige vogels aan hun smaak voor eieren of jong vleesch toe en worden weldra onverbeterlijke nestroovers, en ik schiet ze dus dikwijls, om andere en nuttiger vogels te redden. De wijze waarop is heel eenvoudig: ik verstop me en roep en mik op de kraaien, als ze in snelle vlucht verschijnen; het aantal dat men schiet beperkt zich gewoonlijk tot een of twee per keer. En ik heb herhaaldelijk opgemerkt, op verschillende tijden en verschillende plaatsen, dat wanneer ik den noodkreet van een jonge kraai als lokmiddel gebruik, de eerste die boven de boomtoppen verschijnt een wijfje is.

Zoo is gewoonlijk de regel, met af en toe uitzonderingen, die hem kracht of nadruk bijzetten. Maar altijd wanneer 'k roep als een kraai die een uil ontdekt heeft, of een onzinnig, opgewonden *geha* aanhef, is bijna onveranderlijk de eerste kraai, die jouwend over komt vliegen, een langgewiekt, glanzend oud mannetje.

Lijkt het een onnadenkende wreedheid, dat ik kraaien op die manier dood? Misschien is het barbaarsch; ik weet het niet recht; maar het is in elk geval niet onnadenkend. Men kan den kraaien hun smaak voor eieren en jonge vogels niet kwalijk nemen; maar moet wel opmerken, dat ze een reusachtig aantal insectenetende vogels vernietigen, en dat de schade, die ze in dit opzicht doen, tegen hun nuttigheid in 't vernietigen van veldmuizen en kevers opweegt. Het spijt me, dat ik het schrijven moet; want ik bewonder de kraai en beschouw haar als den verstandigsten van alle vogels en den voorzichtigsten in zijn eigen soort. Ik weet, dat het een open vraag is, of de kraai meer kwaad dan goed doet, en dat sommige biologen deze in zijn voordeel beslist hebben; maar ik heb haar te dikwijls op nestroof in 't voorjaar be-

trapt om erg onder den indruk te zijn van haar beweerd nut in andere jaargetijden. Me dunkt, dat zij eens van nut is geweest door het zoogenaamde evenwicht in de natuur te bewaren; maar dat evenwicht is nu gevaarlijk verstoord. De kraai is toegenomen, zelfs in dichtbewoonde streken, dank zij haar uitstekend verstand, terwijl andere nuttige vogels angstwekkend verminderd zijn, en wel in een tijd, dat onze boomgaarden en tuinen steeds dringender om hun hulp roepen. Om haar buitensporig groot aantal komt de kraai mij nu, evenals onze verdelgende en nuttelooze katten, als een werkelijke bedreiging voor, in een land waar zij eens een bescheiden of niet in 't oog vallende plaats innam. Zoo'n plaats als zij nog in de wildernis bekleedt, waar ik haar maar zelden aantref, en waar 'k haar graag met rust laat, omdat zij haar mooie en nuttige burenen ernstig benadeelt. Maar we dwalen af van het vage spoor der dierlijke gedachtenwisseling en we zijn er op uitgetrokken om dat te volgen.

(Wordt vervolgd).

HET HUIS „DE GLOBE" TE MIDDELBURG, AANGEKOCHT DOOR DE VER. „HENDRICK DE KEYSER".